

TİCARET HUKUKU

3/A

2017 – 2018

(1. DÖNEM ÖZETİ)

(12 - 14. HAFTALAR - Son)

HAZIRLAYAN : TURGAY MARAL

KAYNAK : TİCARİ İŞLETME HUKUKU KİTABI (SABİH ARKAN, 2017)
DERS TAKİBİ NOTLARI
2014 BETA NOTLARI

ÖĞRETİM ÜYESİ: DOÇ. DR. BURÇAK YILDIZ

PRATİK

OLAY 2: Begüm ve Koray Yılmaz kardeşler, oyuncak üretimi konusunda faaliyet göstermek üzere bir adi şirket kurmuşlar ve bir de oyuncak fabrikası açmışlardır.

SORU 1: Adi şirketin ticaret unvanı olarak, ticaret siciline “Begüm Yılmaz ve Koray Yılmaz Oyuncak Sanayi Adi Şirketi” ibaresini tescil ettirmek istemektedirler. Durumu, kimlerin tacir olduğunu belirterek değerlendirin.

CEVAP 1: Adi şirket tacir değildir, unvanı yoktur. Adi şirket ticaret unvanı alamaz.

Begüm ve Koray tacirdir, ayrı ayrı ticaret unvanı alırlar. Begüm veya Koray, “Begüm Yılmaz ve Koray Yılmaz Oyuncak Sanayi Adi Şirketi” ibaresini ticaret unvanı olarak alabilirler, unvan doğrudur.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

OLAY 4: A ile B, adi şirket çatısı altında lokanta işletmektedirler. A, bu adi şirketin yöneticisi ve temsilcisi olarak görev yapmaktadır. Yemek takımları eskiyince, A, C Limitet Şirketinden birim fiyatı 1.000 TL'den lokanta için 10 adet, annesi için 1 adet yemek takımı satın almıştır. C Limitet Şirketi, ertesi gün 10 adet yemek takımını faturası ile birlikte lokantaya ve 1 adet yemek takımını faturası ile birlikte A'nın evine yollamıştır.

SORU 1: Gönderilen faturalarda yemek takımının birim fiyatının 1.250 TL gösterilmesinin sonuçları nedir?

CEVAP 1: 10 adet yemek takımını satın alma işlemini, adi şirketi adına yapmaktadır. 10 adet yemek takımının faturası açısından, her iki taraf tacirdir, 8 gün içinde faturaya itiraz edilebilir. 8 gün içinde faturaya itiraz etmemişse bu fatura karşı taraf için kesin delil haline gelir. Ama 8 gün içinde faturaya itiraz edilmemesi her şeyin sonu değildir, yine aksini kesin delillerle (ticari defterler) ispatlayabilir.

1 adet annesine aldığı yemek takımının faturası açısından, A'nın tacir sıfatı yoktur, tüketicidir. Bu bir tüketici işlemidir. Tüketici 8 gün ile bağlı değildir.

SORU 2: A, temerrüde düşerse C Limitet Şirketi hangi oran üzerinden temerrüt faizi işletebilecektir?

CEVAP 2: 10 adet yemek takımını satın alma sözleşmesinde akdi temerrüt faiz oranı serbestçe kararlaştırılabilir, üst sınır yoktur. Bunun sınırları ahlaka aykırılık, gabin hükümleri gibi durumlardır. Sözleşmede oran varsa, akdi temerrüt faiz oranı, önce onu işletecektir.

1 adet annesine aldığı yemek takımı satın alma sözleşmesinde ise A, tüketici durumundadır. Kanuni temerrüt faizi oranının (avans faiz oranı) en fazla % 100'ü oranında akdi temerrüt faiz oranı kararlaştırılabilir. Avans faizi oranı açıkça talep edilmişse oran % 9.75'tir, açıkça talep edilmemişse % 9'dur. Bu durumda avans faizi oranı açıkça talep edilmişse, akdi temerrüt faiz oranı % 19.50 olarak tespit edilir. Avans faizi oranı açıkça talep edilmemişse, akdi temerrüt faiz oranı % 18 olarak tespit edilir.

MARKA

- ⊗ Marka, bir işletmenin mal veya hizmetlerini diğer işletmelerin mal veya hizmetlerinden ayırt etmek amacıyla kullanılan **işaretlerdir**.
- ⊗ Marka, taciri veya işletmeyi hedef almaz. Belli bir işletmeye ait mal veya hizmetlerin tanıtılması veya ayırt edilmesine yarar.
- ⊗ Marka sahibi olmak için ticari işletme sahibi olmak gerekmez, marka kimseye özgü değildir, tacir olmayanlar da marka kullanabilir.
- ⊗ Ülkemizde markalar, ilk olarak 1888'de Alameti Farikalara Dair Nizamname ile düzenlenmiştir.
- ⊗ 1965'te 551 sayılı Markalar Kanunu kabul edilmiştir. 556 sayılı KHK ile düzenlemeler yapılmıştır.
- ⊗ **Marka** konusu 2017 tarihli ve 6769 sayılı **Sınai Mülkiyet Kanununda (SMK) düzenlenmektedir**.
- ⊗ 544 sayılı KHK ile Türk Patent Enstitüsü kurulmuş ve bu konulardaki işlemleri yapma görevi verilmiştir. Daha sonra ismi Türk Patent ve Marka Kurumu (TPMK) olarak değiştirilmiştir.
- ⊗ 1883'te sınai mülkiyetin korunması için Paris Anlaşması kabul edilmiştir. Türkiye, bu anlaşmaya 1925'te katılmış, 1955'te ise anlaşmadan çekilmiştir. Sonraki yıllarda değişik anlaşmalara katılmıştır.

MARKANIN TANIMI

SMK m. 4: Marka, bir teşebbüsün mallarının veya hizmetlerinin diğer teşebbüslerin mallarından veya hizmetlerinden **ayırt edilmesini sağlaması** ve marka sahibine sağlanan korumanın konusunun açık ve kesin olarak anlaşılmasını sağlayabilecek şekilde **sicilde gösterilebilir olması** şartıyla kişi adları dâhil sözcükler, şekiller, renkler, harfler, sayılar, sesler ve malların veya ambalajlarının biçimi olmak üzere her tür işareten oluşabilir.

- ⊗ Sözcük veya rakam olabilir, birden fazla sözcük, resim veya rakamdan oluşabilir.
- ⊗ Üç boyutlu şekiller, notaya dökülebilen melodi, formülle ifade edilebilen koku, mal veya ambalaj şekli, kişi adları, ticaret unvanları, yabancı isimler marka olabilir.
- ⊗ Önemli olan, sahibine sağlanan koruma konusunun
 - ✓ **Açık ve kesin anlaşılabilir olması ve**
 - ✓ **Sicilde gösterilebilir olmasıdır.**

MARKA OLARAK TESCİL EDİLEMEYECEK İŞARETLER

Marka Tescilinde Mutlak Ret Nedenleri (SMK m. 5)

- a. Açık ve kesin anlaşılmayan ve sicilde gösterilemeyen işaretler
- b. Ayırt edici niteliğe sahip olmayan işaretler (örneğin özel bir şekil içinde olmayan tek bir renk veya harf)
- c. Cins, vasıf, kalite, miktar, amaç, değer, coğrafi kaynak belirten veya malların ya da hizmetlerin diğer özelliklerini belirten işaretler (örneğin sabunun niteliğini belirten betafaz kelimesi, eşyanın halini bildiren lüks kelimesi, eşya ismi haline gelen vazelin kelimesi marka olamaz.)
- d. Tescilli ya da başvurusu yapılmış marka ile aynı veya ayırt edilemeyecek benzer işaretler (Pril ile Pırıl)
- e. Belirli bir meslek, sanat veya ticaret grubuna mensup olanları ayırt etmeye yarayan işaret veya adlandırmalar (örneğin bakkal, kasap kelimeleri marka olamaz.)

Bir marka, başvuru tarihinden önce kullanılmış ve başvuruya konu mal veya hizmetler bakımından bu kullanım sonucu ayırt edici nitelik kazanmışsa bu markanın tescili reddedilemez. Başvuru, önceki marka sahibinin tescile açıkça izin verdiğini gösteren noter onaylı belgenin sunulması hâlinde reddedilemez.
- f. Malın doğası gereği olan şeklini ya da bir özelliğini veya teknik bir sonucu elde etmek için zorunlu olan veya mala asli değerini veren şekli ya da başka bir özelliğini içeren işaretler (örneğin sıradan gözlük şekli marka olamaz.)
- g. Mal veya hizmetin niteliği, kalitesi veya coğrafi kaynağı gibi konularda halkı yanıltacak işaretler (burada önemli olan işaretin ortalama algılama düzeyine sahip tüketiciyi yanıltıp yanıltmadığıdır)
- h. Paris Sözleşmesine göre, akit devletlerin arma, bayrak ve diğer resmi işaretleri
- i. Kamuyu ilgilendiren, tarihi ve kültürel değerler bakımından halka mal olmuş diğer işaretler ile yetkili mercilerce tescil izni verilmemiş olan armaları, nişanları veya adlandırmaları içeren işaretler
- j. Dinî değerleri veya sembolleri içeren işaretler
- k. Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı işaretler
- l. Tescilli coğrafi işareten oluşan ya da tescilli coğrafi işaret içeren işaretler (örneğin Çorum leblebisi, Şile bezi marka olamaz.)

Marka Tescilinde Nispi Ret Nedenleri (SMK m. 6)

- a. Bir markanın, daha önce tescil edilmiş veya başvurusu yapılmış marka ile aynı ya da benzer olması veya aynı ya da benzer mal ve hizmetleri kapsamı nedeniyle, halk tarafından ilişkilendirilme ihtimali dâhil karıştırılma ihtimali varsa itiraz üzerine başvuru reddedilir. (örneğin Nestle ile Neslen karıştırılabilir, Ulusoy ile Ali Osman Ulusoy karıştırılabilir)
- b. Ticari vekil veya temsilcinin, marka sahibinin izni olmaksızın ve haklı bir sebebe dayanmaksızın markanın aynı veya benzerinin kendi adına tescili için yaptığı başvuru, itiraz üzerine reddedilir.
- c. Başvuru tarihinden veya varsa rüçhan tarihinden önce tescilsiz bir marka için hak elde edilmişse, bu işaret sahibinin (**tescilsiz marka sahibi**) itirazı üzerine, marka başvurusu reddedilir. Markayı tescil ettirmeden kullanıp onu maruf hale getiren (kendi piyasasında bilinir hale getiren) kişinin belli süre içinde dava açık sonraki tescili iptal ettirme hakkı vardır.
- d. Tescil edilmiş veya başvurusu daha önce yapılmış bir markanın, Türkiye’de ulaştığı tanınmışlık düzeyi nedeniyle haksız bir yararın sağlanabileceği, markanın itibarının zarar görebileceği veya ayırt edici

karakterinin zedelenebileceği hâllerde, **aynı ya da benzer** markanın tescil başvurusu, önceki tarihli marka sahibinin itirazı üzerine reddedilir.

- e. Tescilli veya tescil için başvurusu yapılmış bir markanın aynı veya benzeri, farklı mal ve hizmetler için marka olarak kullanılabilir. Ancak bu konuda tanınmış markalara bir imtiyaz sağlanmıştır.

Tescil edilmiş veya başvurusu daha önce yapılmış bir markanın, Türkiye’de ulaştığı tanınmışlık düzeyi nedeniyle haksız bir yararın sağlanabileceği, markanın itibarının zarar görebileceği veya ayırt edici karakterinin zedelenebileceği hâllerde, **farklı** mal ve hizmetler için tescil başvurusu, önceki tarihli marka sahibinin itirazı üzerine reddedilir.

- f. Tescil başvurusu yapılan markanın başkasına ait kişi ismini, ticaret unvanını, fotoğrafını, telif hakkını veya herhangi bir fikri mülkiyet hakkını içermesi hâlinde hak sahibinin itirazı üzerine başvuru reddedilir.

Örneğin Güllüoğlu Gıda AŞ önceden marka değil, ticaret unvanı imiş. Her yere (peçetelere, kıyafetlere) Güllüoğlu yazdırmış, zamanla bunu tescilsiz marka olarak kullanmış, müşterilere bu ismi yansıtmış. Başka bir kişi, bunu tescil ettirmek isterse ticaret unvanı sahibi itiraz edebilir.

- g. Ortak veya garanti markasının süresinin sona ermesinden itibaren 3 yıl içinde yapılan, ortak veya garanti markasıyla aynı veya benzer olan ve aynı veya benzer mal veya hizmetleri içeren marka başvurusu, önceki hak sahibinin itirazı üzerine reddedilir.

- h. Tescilli markanın süresinin sona ermesinden itibaren 2 yıl içinde yapılan, bu markayla aynı veya benzer olan ve aynı veya benzer mal veya hizmetleri içeren marka başvurusu, önceki marka sahibinin itirazı üzerine bu 2 yıllık süre içinde markanın kullanılmış olması şartıyla reddedilir.

- i. Kötü niyetle yapılan marka başvuruları itiraz üzerine reddedilir.

TESCİLİN YAPILIŞI ve SONUÇLARI

- ⊗ Başvuru TC vatandaşları, TC sınırları içinde yerleşim yeri olan veya sınai ya da ticari faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişilerce yapılır.
- ⊗ TPMK Markalar Dairesinde Markalar Siciline başvuru, kişinin kendisi veya marka vekili tarafından yapılabilir. Kurum tarafından mutlak ret nedenlerinin olup olmadığı araştırılır, kamu düzenindendir.
- ⊗ Uygun bulunursa, başvurunun yapıldığı saat, dakika itibariyle kesinleşir. Resmi Marka Bülteninde yayımlanır. İlgililer (eski marka sahibi) itiraz edebilir. Nispi ret nedeni yönünden, **itiraz süresi 2 aydır**.
- ⊗ Şekli eksiklik nedeniyle uygun bulunmazsa 2 ay süre verilir.
- ⊗ Başvuruda dikkat edilecek husus, **mal ve hizmet sınıflarıdır**. Tescilli bir marka kural olarak, tescil edildiği mal ve hizmet sınıfı ile aynı ve benzer mal ve hizmetler için korunur, farklı mal ve hizmetler için korunmaz. **İstisnası tanınmış markalardır**. Örneğin Mercedes tanınmış bir araba markasıdır. Bu tanınmış marka, farklı mal ve hizmetler için de korunur. Bir başka ürüne Mercedes markası alınamaz. Örneğin Eyüp Sabri kolonyaları tanınmış markadır, kolonyalı mendile bu markayı alamayız.
- ⊗ Sicil alenidir, ücretinin ödenmesi şartıyla talep edene sicil örneği verilir.
- ⊗ Tacirin markası olmak zorunda değildir, markası varsa tescil zorunlu değildir.

MARKA SAHİBİNİN HAK ve YÜKÜMLÜLÜKLERİ

- ⊗ Marka tescilinden doğan haklar, marka sahibine aittir, bu yönüyle tescil kurucu etkiye sahiptir.
- ⊗ Marka sahibi, markasının ticaret alanında izinsiz kullanılmasını engelleyebilir.
- ⊗ Tescil edildiğinde, sahibine mutlak tekel hakkı sağlar. Mülkiyet hakkı doğurur.
- ⊗ Marka sahibi, işaretin ticaret unvanı veya işletme adı olarak da kullanılmasını yasaklayabilir.
- ⊗ Marka devir, rehin, haciz, kiraya verme, lisans verme gibi hukuki işlemlere konu olabilir.
- ⊗ Markanın SMK’daki korumadan yararlanabilmesi için tescil edilmesi gerekir.

Marka tescilli olursa SMK’ya tabi olur, SMK kapsamında korunur.

Tescil edilmezse SMK kapsamında korunmaz, rekabet hükümlerine tabi olur.

- ⊗ Tescilli marka üzerindeki hak, süre bakımından sınırlıdır. **Tescil 10 yıllık** süreler için yapılır.

- ⊗ Marka sahibi, tescil ettirdiği markasını aralıksız kullanmakla (**ciddi biçimde kullanma**) yükümlüdür. Bu kullanım Türkiye’de gerçekleşmelidir. Tescilden itibaren 5 yıl haklı sebep olmaksızın ciddi biçimde kullanılmazsa, markanın iptaline karar verilir.

HUKUKİ İŞLEMLER

- ♥ Marka **işletmeden bağımsız** olarak devredilebilir, rehin edilebilir, haczedilebilir.
- ♥ Kiraya verilebilir, lisans verilebilir, hukuki işlemlere konu olabilir.
- ♥ Marka ile ilgili **hukuki işlemler sicile kaydedilir** ve bültende yayımlanır.
- ♥ Marka, tescil olduğu mal veya hizmetlerin tümü veya bir kısmı için devredilebilir. İşletmenin tümünün devri halinde, marka da devir kapsamında yer alır. TTK m. 11’e göre marka işletmeye dâhildir.
- ♥ Ticari işletme üzerinde rehin hakkı kurulursa, marka da rehin kapsamında olur.
- ♥ **Lisans verilebilir.** Marka sahibi, lisans alanın üreteceği mal veya sunacağı hizmetin kalitesini garanti edecek tedbirler almaya, bu konuda talimat vermeye yetkilidir.
 - ✓ **Adi (basit) lisans:** Çok kişiye verilebilir. Adi lisans sahibi, tecavüz (yetkisiz kullanım) durumunda kendi adına dava açamaz. Dava açma hakkı kural olarak marka sahibine aittir. Adi lisans sahibi, marka sahibine bildirir, marka sahibi 3 ay içinde bildirimle rağmen davayı açmazsa, adi lisans sahibi kendi adına dava açabilir.
 - ✓ **İnhisarı lisans:** Tek bir kişiye verilir, aksi kararlaştırılmadıkça veren kişi dahi kullanamaz. İnhisarı lisans sahibi, tecavüz durumunda kendi adına dava açabilir.

MARKA HAKKININ SONA ERMESİ

1. **İptal davası** ile
2. **Hükümsüzlük davası** ile
3. **Sürenin dolması** ile
4. Marka sahibinin **hakkından vaz geçmesi** ile marka hakkı son bulur.

10 yıllık süre dolup yenileme talebi yapılmazsa, marka hakkı kendiliğinden son bulur. 2 yıl içinde başkası aynı ve benzer başvuruda bulunursa, önceki sahibi (markayı kullanıyor olması şartıyla) itiraz edebilir.

Yenileme talebi de, 10 yıllık yeni bir dönem için yapılır.

Marka Hakkının Sona Ermesi

Hükümsüzlük

1. Mutlak veya nispi ret nedeni fark edilmeden tescil yapılmışsa
2. Nispi ret nedeni olduğu halde, 2 ay içinde itiraz yapılmamışsa, süre kaçırılmışsa
İlgili kişi tarafından hükümsüzlük davası açılabilir.
Hükümsüzlük kararı geçmişe etkilidir.
Mahkeme kararı ile sicilden terkin edilir.

İptal

- Geçerli tescilden sonraki durumlarda,
1. Marka 5 yıl ciddi biçimde kullanılmamışsa
 2. Ayırt edici özellik, zamanla yaygın isime (jenerik isime) dönüşmüşse (örneğin walkman, selpak markaları zamanla malın ismi haline gelmiştir)
TPMK’na başvurulur. Bu bir dava çeşidi değil, **idari başvurudur**. İlk 7 yılda dava yoluyla, 7 yıldan sonra idari yolla istenir.
İptal kararı ileriye etkilidir.

- ♥ Marka sahibi, markasının kullanıldığını bildiği halde, buna 5 yıl aralıksız sessiz kalmışsa ve karşı taraf iyi niyetli ise, hükümsüzlük iddiasında bulunamaz (**sessiz kalma yoluyla hak kaybı**).

Hükümsüzlük davasında görevli ve yetkili mahkeme, davalının yerleşim yerindeki fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesidir.

Hükümsüzlük kararı geçmişe (marka başvuru tarihinden itibaren) etkilidir, SMK ile sağlanan koruma hiç doğmamış sayılır. Mahkeme kararı ile marka sicilden terkin edilir ve bültende yayımlanır, herkes için hüküm doğurur.

- ♥ Markanın tescilli olduğu mal veya hizmetin niteliği, kalitesi veya coğrafi kaynağı konusunda yanıltıcı olması hali de iptal sebebidir.

İptal talebi, ilgili kişi tarafından marka sahibine yönelik olarak Kurum'a yapılabilir.

İptal kararı, iptal talebinin Kurum'a sunulduğu andan itibaren ileriye etkilidir.

İptal kararı ile marka sicilden terkin edilir ve bültende yayımlanır, herkes için bağlayıcıdır.

- ♥ Kurumun tescil kararına karşı açılacak davalarda görevli ve yetkili mahkeme, Ankara Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesidir.

MARKA HAKKININ KORUNMASI

Tecavüz Durumunda Açılabilir Davalar

1. Tecavüzün tespiti	}	Bu davalar için zarar ve kusur şart değildir. Önleme ve durdurma davasında zamanaşımı yoktur.
2. Tecavüzün önlenmesi		
3. Tecavüzün durdurulması		
4. Tecavüzün kaldırılması (iadesi)		
5. Maddi tazminat	}	Bu davalar için zarar ve kusur şart aranır.
6. Manevi tazminat		

Hakka tecavüz durumunda, ürün veya hizmetlerin, tecavüz eden tarafından kötü şekilde kullanılması veya üretilmesi, bu şekilde üretilen ürünlerin temin edilmesi yahut uygun olmayan bir tarzda piyasaya sürülmesi sonucunda sınai mülkiyet hakkının itibarı zarara uğrarsa, bu nedenle ayrıca tazminat istenebilir.

Maddi tazminat davası ile **fiili zararın** ve **yoksun kalınan kazancın** ödenmesi istenir.

Davacı kendi zararını **veya** davalının elde ettiği muhtemel geliri **veya** bu hak bir lisans sözleşmesi ile kullanmış olması hâlinde ödemesi gereken lisans bedelini isteyebilir. Hepsini birden isteyemez.

Tecavüz nedeniyle açılacak davalarda **görevli mahkeme**, fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesidir, yoksa asliye hukuk mahkemesi bakar. **Yetkili mahkeme** davacının yerleşim yeri veya tecavüz fiilinin gerçekleştiği ya da bu fiilin etkilerinin görüldüğü yer mahkemesidir. Zamanaşımı süresi TBK hükümlerine (2 ve 10 yıl) tabidir.

HAKSIZ REKABET

- ♥ **Anayasada** rekabet hakkı korunmaktadır. **AY m. 167**: Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiilî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler.

- ♥ 1994'te **4054 sayılı Rekabetin Korunması Kanunu** kabul edilmiştir. Bu kanunla, rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan anlaşmalar yasaklanmıştır. Belli bir piyasadaki hâkim durumun kötüye kullanılması da yasaktır. Bir veya birden fazla teşebbüsün bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması yasaktır.

Rekabetin engellenmesi, bozulması veya kısıtlanması ya da hâkim durumun kötüye kullanılması sonucu bundan zarar görenlere **tazminat davası açma hakkı** tanınmıştır.

4054 sayılı kanununun uygulanmasını gözetmek üzere **Rekabet Kurumu** teşkil edilmiştir. Kurula yasaklanan faaliyetler ve hukuki işlemler hakkında, araştırma ve soruşturma yapmak, gerekli tedbirleri almak, idari para cezaları uygulamak, birleşme ve devralmalara izin vermek gibi önemli görevler verilmiştir. Kurulun yaptırım **kararlarına karşı idari yargıda dava açılabilir**.

- ♥ Haksız rekabet konusu hem **TBK** hem de **TTK**'da düzenlenmiştir. İthalatta haksız rekabetin önlenmesi konusunda ayrıca 3577 sayılı kanun kabul edilmiştir.

TBK m. 57: Gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilanların yapılması ya da dürüstlük kurallarına aykırı diğer davranışlarda bulunulması yüzünden müşterileri azalan veya onları kaybetme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu

davranışlara son verilmesini ve kusurun varlığı hâlinde zararının giderilmesini isteyebilir. Ticari işlere ait haksız rekabet hakkında TTK hükümleri saklıdır.

TTK DÜZENLEMESİ

Haksız Rekabetin Tanımı

Dürüst davranma kuralı, haksız rekabetin tanımında belirleyicidir.

Hukuka uygun, bozulmamış rekabet ortamında **katılanlar**, tüm aktörlerin dürüst davranış kurallarına göre hareket edeceğine güvenmek hakkına sahiptir. Dürüstlük kuralının ihlali halinde güvene aykırı hareket edilmiş olur ve bu durum haksız rekabete yol açar.

Tanım: Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalardır.

Haksız Rekabet Halleri

TTK m. 55'te sayılan bu haller sınırlayıcı nitelikte değildir, tanımda belirtilen davranışların hepsi bu kapsamda sayılırlar.

a. Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar

1. **Başkalarını** veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla **kötülemek** (TTK m. 55/1-a-1)
2. **Kendisi**, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya **yanıltıcı açıklamalarda** bulunmak veya aynı yollarla **üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek** (TTK m. 55/1-a-2)
3. **Paye, diploma veya ödül almadığı hâlde** bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembolleri kullanmak (TTK m. 55/1-a-3)

13. HAFTA 12. 12. 2017

4. Başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile **karıştırılmaya yol açan önlemler** almak (**iltibas**). Karıştırılma öncelikle mal ya da iş ürünlerinin **dış görünüşleri itibariyle** yanıltmayı, kandırmayı, yanlış algılanmaya neden olmayı ifade eder. Tescilli bir ticaret unvanı, işletme adı, markası başka bir kişi tarafından iltibasa yol açacak şekilde kullanılırsa, tescili yaptırmış olan kişi, TTK m. 52'ye göre hakkını koruyabilir. Bu maddeye (TTK m. 55/1-a-4) dayanmak **tescil olmadığı durumlarda** söz konusu olabilir.
5. Bu fıkra **mukayeseli reklamlarla** ilgilidir. Mukayeseli reklam kuralı olarak hukuka uygundur. Mukayese konusu mal ve hizmetlerin, aynı amaca yönelik olması ve aynı ihtiyaca cevap vermesi gerekir. Karşılaştırmanın aynı amaca yönelik mal ve hizmetler arasında, dürüstlük kurallarına uygun yapılması ve karşılaştırmanın yanlış, yanıltıcı, kötüleyici olmaması gerekir. Bir üretici, ürettiği malın en az başka bir üreticinin malı kadar iyi olduğu yolunda reklam yapamaz. Örneğin *"Persil değil, ama en az onun kadar iyi"* şeklindeki bir reklam haksız rekabet oluşturur. (TTK m. 55/1-a-5)
6. Müşteriyi **ek edimlerle** gerçek değer hakkında yanıltmak (**mostra ile aldatmak**) (TTK m. 55/1-a-6)
7. Malın yanında hediye, eşantyon vermek aykırı değildir, ama sunumun kalitesi, fiyatı yani gerçeği saklamak amacıyla yapılması dürüstlük kuralına aykırıdır. (TTK m. 55/1-a-7)
8. Müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle **saldırgan satış yöntemleri** ile sınırlamak (beklenmedik anda evinin kapısına gelmek, yoldan zorla çevirmek gibi) (TTK m. 55/1-a-8)
9. Malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya **tehlikelerini gizlemek** ve bu şekilde müşteriyi yanıltmak (TTK m. 55/1-a-9)
10. **11 ve 12. fıkralar:** Tüketicinin korunması ile ilgilidir. Tüketici kredilerinde, taksitli satışlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını, ek maliyeti, yıllık faiz oranlarını açıkça ifade etmemek, eksik veya yanlış bilgi içeren sözleşme formülleri kullanmak (TTK m. 55/1-a-10,11,12)

4, 10, 11, 12. fıkralar sorulabilir.

b. Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yönelmek

1. Müşterilerle kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, onları başkalarıyla yapmış oldukları **sözleşmelere aykırı davranmaya yönelmek**,
2. Üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, hak etmedikleri ve onları işlerinin ifasında **yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek** yararlar sağlayarak veya **önererek**, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak,
3. İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin **üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yönelmek**,
4. Onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapmış olan alıcının veya kredi alan kişinin, bu **sözleşmeden caymasına** veya peşin satış sözleşmesi yapmış olan alıcının bu **sözleşmeyi feshetmesine yönelmek**.

c. Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanmak

d. İzinsiz ele geçirdiği bilgileri, iş sırlarını değerlendirmek, başkasına ait üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı ifşa etmek

Sırrın mutlaka orijinal nitelikte olmasına gerek yoktur. İsim, adres, müşteri listesi sır sayılabilir.

e. Kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymamak

Örneğin, nöbetçi eczaneler varken Pazar günü açık olan bir eczane haksız rekabet yapmış olur. Bakanlıktan izin almadan bilgisayar kursu açılması haksız rekabet olur.

f. Dürüstlük kuralına aykırı ve yanıltıcı şekilde diğer taraf aleyhine işlem şartları kullanmak

1. Doğrudan veya yorum yoluyla uygulanacak kanuni düzenlemeden önemli ölçüde ayrılan veya
2. Sözleşmenin niteliğine önemli ölçüde aykırı haklar ve borçlar dağılımını öngören, önceden yazılmış genel işlem şartlarını kullananlar dürüstlüğe aykırı davranmış olur.

- ✓ Haksız rekabet **ticari iştir**, çünkü TTK'da yer almaktadır.
- ✓ Haksız rekabet sadece **tacirlere özgü değildir**. Davacı tacir olmak zorunda değildir.
- ✓ Haksız rekabet genellikle aynı sektördeki rakipler arasında olur. Ama ayrıca **farklı sektördeki rakipler** arasında da olabilir.
- ✓ Haksız rekabetten söz edebilmek için kusura gerek yoktur, **kusur şart değildir**.
- ✓ Haksız rekabetten söz edebilmek için **zarar ya da zarar tehlikesi yeterlidir**.
- ✓ Haksız rekabet kuralları rakibi, müşteriye ve rekabet düzenini korur.

Haksız Rekabet Nedeniyle Açılabilecek Davalar

1. **Tespit davası** (haksız rekabetin oluşup oluşmadığı)
2. **Men davası** (haksız rekabetin önlenmesi, durdurulması)
3. **Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması davası** (eski hale iade)

** Beyanların düzeltilmesi

** Kaçınılmaz (son çare) ise araç ve malların imhası istenebilir, **müşteri isteyemez**.

4. **Tazminat davası**

Zarar ve kusur şartı aranır, zarar tehlikesi yeterli değildir, ispat davacıya düşer. Maddi veya manevi tazminat olabilir. **Mesleki ve ekonomik birlikler tazminat isteyemez**. **Maddi tazminat** olarak,

** Davacının **zararı veya**

** Davalının elde etmesi **muhtemel geliri** talep edilebilir. **Seçimlik** hak olarak biri seçilir.

Tespit, men ve haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması için dava açılmasında kusur şartı aranmaz. Haksız rekabet nedeniyle tazminat istenmesi kusurun varlığına bağlıdır.

Haksız rekabete dayalı davalar ticari davadır, **asliye ticaret mahkemesinde** görülür. Fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesinin görevi kapsamında değildir. Mağdur tüketici ise tüketici mahkemesinde de açılabilir. Tüketici mahkemesinde dava masrafları olmadığı için avantajlıdır.

✓ **Dava açabilecek kişiler (davacılar);**

- Haksız rekabetten zarar gören **rakip**
- Haksız rekabetten zarar gören **müşteri (araç ve malların imhasını isteyemez)**
- Mesleki ve ekonomik **birlikler**, tüketicilerin çıkarlarını koruyan kuruluşlar, kamusal nitelikli kurumlar (tüketici dernekleri, ticaret ve sanayi veya esnaf odaları, ekonomik birlikler, borsalar, STK) olabilir. **(tazminat davası açamazlar)**

✓ Tazminat davası açma hakkına zarar gören rakip ve zarar gören müşteri sahiptir.

✓ Mesleki ve ekonomik birlikler, tüketicilerin çıkarlarını koruyan kuruluşlar, kamusal nitelikli kurumların tazminat davası açma hakkı yoktur.

✓ **Davalılar;**

- Haksız rekabeti yapan
- Çalıştıran
- Yazı işleri müdürü, genel yayın yönetmeni, program yapımcısı, ilan servisi şefi, işletme veya kuruluş sahibi olabilir.

✓ **Zamanaşımı:** Öğrenildiği günden itibaren 3 yıl içinde haksız rekabet davasının açılması gerekir. Men davalarında zamanaşımı süresi yoktur.

✓ **Cezai sorumluluk:** TTK m. 62'de düzenlenmiştir (2 yıl hapis veya adli para cezası).

İNİ PRATİK

Gurme A, B lokantasında yemek yedikten sonra kendisini tanıtarak yemek ücretini ödemekten kaçınır. Kabul edilmeyince, hesabı öder. Gazetesinde lokanta hakkında yazı yazar ve gerçeğe aykırı olarak, yemeklerin lezzetsiz, malzemelerin bayat, servisin yavaş olduğunu belirtir. Müteakiben lokanta müşteri ve kar kaybına uğrar.

SORU 1: B, TTK'ya dayanarak zararın tazminini talep edebilir mi?

TTK m. 55/1-a-1 fıkrasına göre, başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek haksız rekabet oluşturur. Buna dayanarak zararın tazminini talep edebilir.

SORU 2: B, söz konusu tazminat alacağı için faiz talep edebilir mi? Faizin türü ve oranı nedir?

Temerrüt faizi talep edebilir. Bu bir ticari iştir. Ticari işlerde kanuni faiz oranlarına bakacağız. TTK m. 1530 kapsamına girmemektedir, o zaman avans faiz oranları uygulanır. Açıkça talep edilirse % 9.75, açıkça talep edilmezse % 9 uygulanır.

TACİR YARDIMCILARI

TACİR YARDIMCILARI						
Bağımlı Tacir Yardımcıları				Bağımlı Tacir Yardımcıları		
Temsil yetkisi olmayanlar	Taciri temsil yetkisi olanlar					
	Ticari temsilci TBK (547-550)	Ticari vekil TBK (551-554)	Pazarlamacı TBK (448-460)	Simsar TBK (520-525)	Komisyoncu TBK (532-546)	Acente TTK (102-123)
Örneğin Kat görevlisi (temizlikçi)	Tacir ile ilişkisi süreklidir.			Temsil yetkisi yok Geçicidir	Dolaylı temsil yetkisi var Geçicidir	Temsil yetkisi verilebilir Süreklidir

Temsil yetkisi olmayanlar, Pazarlamacı, Simsar ve Komisyoncu konuları önemsizdir (sınav dışı).

Tacir yardımcılarının bir kısmı, tacire bağımlı çalışır, tacirin talimatı ile ve denetimi altında faaliyet gösterirler. Tacir yardımcılarının diğer kısmı, bağımsız yardımcılardan oluşur, çalışma yöntem ve zamanını serbestçe belirleme yetkisine sahiptirler.

Bağımlı Tacir Yardımcıları: Bir kısmının taciri temsil etme yetkisi yoktur. Fabrikada çalışan işçi, otelde kat görevlisi gibi. Temsil yetkisi olanlar da vardır (ticari temsilci, ticari vekil, pazarlamacı gibi). Temsil yetkisine sahip bu tür tacir yardımcılarının temsil yetkileri iyi niyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılmaz.

Bağımsız Tacir Yardımcıları: Bir kısmının (örneğin simsar) taciri temsil etme yetkisi yoktur. Komisyoncunun da doğrudan taciri temsil etme yetkisi yoktur. Acentenin daima taciri temsil etme yetkisi vardır ve tacirle olan ilişkisi sürekli dir. Simsar ve komisyoncunun tacirle olan ilişkisi sürekli değildir, bunların her işlem için ayrıca görevlendirilmesi gerekir.

TİCARİ TEMSİLCİ

TBK hükümlerindeki (m. 40 ve devamı) temsil yetkisinin kapsam ve sınırları, ticaret hayatı için sıkıntılıdır. Üçüncü kişiler, temsilcinin işletmenin konusuna giren tüm işlemleri yapmaya yetkili olduğunu ve sınırlandırılmayacağını bilmek isterler. Bu sebeple ticari temsilcilik kurumuna yer verilmiştir.

Tanımı: Ticari temsilci, işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir. (TBK m. 547)

- ♥ Ticari temsilci, bir işletmenin işlerini idare etmek üzere atanır.
- ♥ Ticari temsilci atanacak işletmenin, **ticari işletme olması gerekir**.
- ♥ Esnaf işletmesi için ticari temsilci atanmaz.
- ♥ Ticari temsilci atamaya, işletmeyi işleten kişi (tacir) yetkilidir.
- ♥ Ticari temsilci atamanın özel bir şekil şartı yoktur.
- ♥ İşletme sahibi, kural olarak ticari temsilci atamaya mecbur değildir.
- ♥ Ticari temsilcinin ticaret siciline **tescili zorunludur**. Ancak ticari işletme sahibinin ticari temsilcinin fiillerinden sorumluluğu, tescilin yapılmış olmasına bağlı değildir.
- ♥ Ticaret siciline **tescili kurucu nitelikte değildir**, temsilci tescilden önce bu sıfatı kazanır.
- ♥ Ticari temsilcinin atanması tescil edilmese bile, **azli mutlaka tescil olmalıdır**.
- ♥ Tacir, ticari temsilcilik yetkisini zımni şekilde de verebilir.
- ♥ Ticari temsilcinin temsil yetkisinin kapsamı çok geniştir. Üçüncü kişilere karşı işletmenin amacına dâhil işletme sahibi adına konu, miktar vb sınırı olmaksızın **her türlü işlemi yapmaya yetkilidirler**. Vekâletnamede tek tek yetkilerin sayılmasına gerek yoktur.
- ♥ Ticari temsilci, **olağan ve olağan üstü işlemleri yapmaya yetkilidir**.

Olağan üstü işlemler:	Kredi almak (ödünç sözleşmesi) Kambiyo taahhüdünde bulunmak Mahkemede temsil yetkisi (avukat olmasa bile)	} Açıkça yetkilendirilmeye gerek olmadan yapılabilir.
------------------------------	---	---

Olağan işlemler: İşçilerle hizmet sözleşmesi yapmak, sözleşmeyi feshetmek,
Hammadde satın almak, üretilen malların satış sözleşmesini yapmak,
İşletmenin satış politikasını değiştirmek,
Alacaklardan feragat etmek,
Taşınır veya taşınmaz kiralamak, taşınmazları kiraya verip tapuya şerh ettirmek,
Taşınmaz satın almak,
Şube açmak, işletme merkezinin yerini değiştirmek,
Ticari vekil atamak

♥ Taşınmazı satmak
Taşınmaz üzerinde sınırlı ayni hak kurmak	} Açıkça yetkilendirilmeye gerek vardır.

- ♥ Ticari temsilci, yetkisini kötüye kullandığı hallerde ve üçüncü kişi iyi niyetli ise, müvekkili bağlar.

Temsil yetkisinin sınırlandırılması

1. Temsil yetkisi, bir **şubenin işleriyle** sınırlandırılabilir. Bu durumda ticari temsilcinin diğer şubeler için yaptığı işlemlerden müvekkili sorumlu olmaz. Şubeyi ilgilendiren tüm işlemleri yapma yetkisi devam eder.
2. Temsil yetkisi, birden çok temsilcinin **birlikte imza** atmaları koşuluyla da sınırlandırılabilir.

- ♥ Bu sınırlamalar, ticaret siciline tescil edilmedikçe, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı hüküm doğurmaz.
- ♥ Sadece yukarıdaki iki sınırlandırma getirilebilir. Yetki sınırlandırmasında miktar, konu vb sınırlandırma yapılamaz. Bu tür sınırlandırmalar tescil ve ilan olunamadığı için iyiniyetli üçüncü kişilere ileri sürülemez.
- ♥ İşletme sahibi, temsil yetkisini her zaman sona erdirebilir. Ticari temsilci de her zaman istifa edebilir.
- ♥ Temsil yetkisinin verildiği ticaret siciline tescil edilmemiş olsa bile, sona erdiği tescil edilir. Temsil yetkisinin sona erdiği tescil ve ilan edilmediği sürece, bu yetki iyiniyetli üçüncü kişiler için geçerliliğini korur.
- ♥ İşletme sahibinin ölümü, ehliyet kaybı hallerinde temsilcinin yetkisi sona ermez.

TİCARİ VEKİL

Tanımı: Ticari vekil, bir ticari işletme sahibinin, kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişidir. (TBK m. 551)

Ticari vekil	Ticari temsilci
♥ Ticari vekil atanacak işletmenin, ticari işletme olması gerekir. ♥ Esnaf işletmesi için ticari vekil atanmaz. ♥ Ticari vekil atamaya, tacir veya ticari temsilci yetkilidir. ♥ Ticari vekil atamanın bir şekil şartı yoktur. ♥ Atama açıkça veya zımnen yapılabilir. ♥ Ticari vekil atanması ticaret siciline tescil edilmez. (İstisna TTK m. 371) ♥ Sadece olağan işlemleri yapmaya yetkilidir. Olağan üstü işlemler için özel yetki gerekir. ♥ Açıkça yetkilendirilerek kredi almak, kambiyo taahhüdünde bulunmak, mahkemede temsil etmek yetkisine sahiptir. ♥ Taşınır satamaz, taşınır üzerinde sınırlı ayni hak kuramaz. ♥ Temsil yetkisi, serbestçe sınırlandırılabilir. Miktar, konu vb sınırlandırma yapılabilir. ♥ İşletme sahibinin ölümü, ehliyet kaybı hallerinde vekilin yetkisi sona ermez. ♥ Temsil yetkisinin sona erdiği tescil ve ilan edilmez, ancak müşterilere duyurulmalıdır.	♥ Ticari temsilci atanacak işletmenin, ticari işletme olması gerekir. ♥ Esnaf işletmesi için ticari temsilci atanmaz. ♥ Ticari temsilci atamaya, işletmeyi işleten kişi (tacir) yetkilidir. ♥ Ticari temsilci atamanın bir şekil şartı yoktur. ♥ Atama açıkça veya zımnen yapılabilir. ♥ Ticari temsilcinin atanması ticaret siciline tescili zorunludur. ♥ Ticari temsilci, olağan ve olağan üstü işlemleri yapmaya yetkilidir. ♥ Açıkça yetkilendirilmeye gerek olmadan kredi alma, kambiyo taahhüdünde bulunma, mahkemede temsil etme yetkisine sahiptir. ♥ Açıkça yetkilendirilerek taşınır satabilir, taşınır üzerinde sınırlı ayni hak kurabilir. ♥ Sadece iki konuda sınırlandırma getirilebilir. Miktar, konu vb sınırlandırma yapılamaz. ♥ İşletme sahibinin ölümü, ehliyet kaybı hallerinde temsilcinin yetkisi sona ermez. ♥ Temsil yetkisinin sona erdiği tescil ve ilan edilir.

ACENTE (TTK m. 102 – 123)

Üretilen mal ve hizmetlerin işletme dışında, **daha geniş bir çevrede** pazarlanabilmesi için, tacirin ya bağımlı yardımcılardan (pazarlamacı gibi) yararlanması ya da şube açması gerekir. Her iki yöntem de mali yönden külfettir.

Gelişen sanayileşme ve artan rekabet, daha kolay ve ucuz pazarlama konusunda tacirleri, sürekli faaliyet gösteren bağımsız yardımcılardan yararlanmaya yöneltmiştir.

Acente denilen ve **ayrı bir işletme** sahibi olan bu bağımsız yardımcılar, tacirin ürettiği mal ve hizmetlerin satımında ya sürekli aracılıkta bulunmak ya da bu sözleşmeleri tacirin nam ve hesabına yapmak şeklinde faaliyet gösterirler. Bu yolla tacir, sermaye tahsis etmeden ve masraf yapmadan, amacına ulaşır.

Tacir, acenteye kural olarak, sadece yaptığı faaliyetin olumlu sonuç vermesi halinde ücret ödemekle yükümlüdür. Acentelik işletmesinin masrafları taciri değil, acenteyi ilgilendirir.

Acente, (TTK m. 102/1)

- ** ticari temsilci, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye **bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın**,
- ** bir **sözleşmeye dayanarak**,
- ** **belirli bir yer veya bölge** içinde
- ** **sürekli** olarak
- ** **ticari bir işletmeyi ilgilendiren** sözleşmelerde **aracılık etmeyi** veya bunları o **tacir adına yapmayı meslek edinen** kişidir.

➤ Sözleşmenin yapılması, herhangi bir şekle bağlı değildir. (**kural** şekil serbestisidir) **!!!!!!**

Acenteye tacir adına sözleşme yapma tanınmak istenirse, bu yetkinin yazılı olması ve acente tarafından tescil ve ilan ettirilmesi gerekir. (şekil serbestisinin **istisnasıdır**) **!!!!!!**

Acentenin belirli bir yer veya bölge içinde sahip olduğu tekel hakkının (inhisar hakkının) kaldırılmasını öngören anlaşmanın da yazılı yapılması zorunludur. (şekil serbestisinin bir diğer **istisnasıdır**) **!!!!!!**

➤ Acente, gerçek veya tüzel kişi olabilir.

Acentenin Unsurları

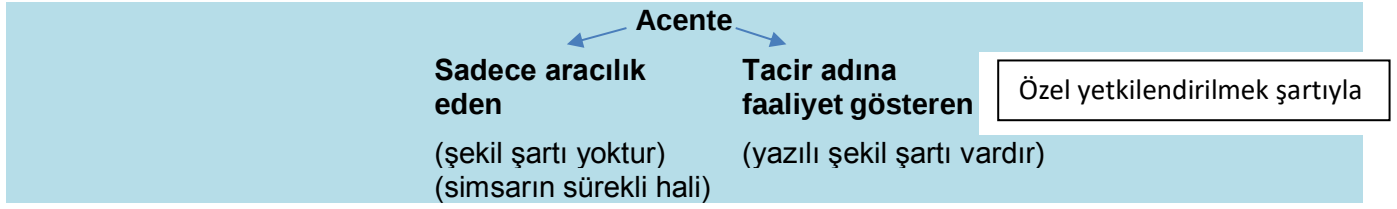
1. **Bağımsız tacir yardımcısı olması**
2. **Acentelik ilişkisinin acentelik sözleşmesine dayanması**
3. **Belirli bir yer veya bölge içinde faaliyet göstermesi**
4. **Sürekli olması**
5. **Ticari bir işletmeyi ilgilendirmesi**
6. **Aracılık etmesi veya bunları tacir adına yapmayı meslek edinmesi**

➤ **Bağımsız tacir yardımcısı olması**

- Acente ticari temsilci, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye **bağlı bir hukuki konumda olmamalıdır**. Acente **tacirin bir şubesi değildir**.
- Acente, kendisi adına **ayrı bir işletme işletir** ve aynı zamanda ticari işletme boyutuna ulaşırsa tacir sıfatına sahip olur. Acente **esnaf da olabilir**.
- Acente tacirin doğrudan **denetim ve gözetimi altında değildir**.
- Müvekkil, acenteye faaliyet ve çalışma **düzeniyle ilgili talimat veremez**.
- Müvekkil, acenteye yapılacak **sözleşmeler hakkında, satış şartları hakkında talimat verebilir**. Acente bu tür talimatlara uymakla yükümlüdür.
- Acente belli aralıklarla müvekkile bilgi vermekle de yükümlüdür.

➤ **Acentelik ilişkisinin acentelik sözleşmesine dayanması**

- Acente iki farklı şekilde görev yapabilir. İki türü vardır.

- Her iki durum da ticaret tescil ve ilan edilir.
- Müvekkil tacir değilse, bağımsız yardımcı acentelik hükümlerine tabi olmaz.
- Acentenin tacir olma zorunluluğu yoktur, esnaf da olabilir.
- Günlük hayatta acentelik sözleşmesi, bayilik sözleşmesi, distribütörlük sözleşmesi kullanılabilir.

➤ **Belirli bir yer veya bölge içinde faaliyet göstermesi**

- Tekel hakkı → Yazılı sözleşme ile bu hakkın aksi kararlaştırılabilir.
- Acentenin, tacirin ad ve hesabına sözleşme yapabilmesi için özel yetki verilmiş olması gerekir. Bu yetkinin yazılı şekilde verilmesi ve ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi zorunludur.
- Özel yetki verilmiş acentenin yaptığı sözleşmeler, müvekkili bağlar.
- **İnhisar:** Yazılı olarak aksi kararlaştırılmadıkça, müvekkil, aynı zamanda ve aynı yer veya bölge içinde aynı ticaret dalı ile ilgili olarak birden fazla acente atayamayacağı gibi, acente de aynı yer veya bölgede, birbirleriyle rekabette bulunan birden çok ticari işletme hesabına acentelik yapamaz.

➤ **Sürekli olması**

Aracılık yapan acente, aynen simsar gibi çalışır. Ancak acentenin simsarlıktan farkı, acentenin müvekkil ile ilişkisi sürekli dir. Bu ilişki süreye bağlı olabilir veya süresiz kurulabilir.

➤ **Ticari bir işletmeyi ilgilendirmesi** (müvekkile ait olan işletme)

Acente, hiçbir zaman, müşteri ile yapılan sözleşmenin tarafı değildir. Sadece temsilci durumunda olur veya yoktur. Müşteri, her zaman müvekkil ile sözleşmenin tarafıdır.

➤ **Aracılık etmesi veya bunları tacir adına yapmayı meslek edinmesi**

Meslek edinme sürekliliğin doğal bir sonucudur. Acente, acentelik dışında başka işler de yapabilir.

Uygulanacak Hükümler

- Acentelik TTK m. 102 – 123 hükümlerine tabidir.
- TTK uyuşmazlığı çözmeye yeterli gelmezse, aracılık yapan acenteye simsarlık hükümleri (TBK 520–525), sözleşme yapan acenteye komisyon hükümleri (TBK 532–546) uygulanır.
- Simsarlık ve komisyon hükümlerinde boşluk olursa, vekâlet hükümleri (TBK 502–514) uygulanır.

Acenteliğin Benzer Sözleşmelerden Ayrılması

Simsar, Komisyoncu	Acente
Simsar, tacirin geçici yardımcısıdır. Tek veya sınırlı sayıda sözleşme için aracılık eder.	Tacir ile ilişkisi sürekli dir. Çok sayıda sözleşmenin yapılmasına aracılık eder.
Tek satıcılık sözleşmesi !!!!!	Acente !!!!!
Acenteden farklı olarak, tacirin mallarını kendi ad ve hesabına satın alarak, kendisine tanınan tekel bölgesi içinde tekrar satar. Maliktir.	Kural olarak sözleşme yapan acente, tek satıcı gibi, tacirin mallarını belirli bir bölgede tek başına (tekel hakkı) pazarlar. Zilyettir.

Tek satıcının kazancı, malın satın alma ve tekrar satım fiyatı arasındaki farktan oluşur. Rizikoları tek satıcı üstlenir. Tek satıcılık sözleşmesi bakımından tekel hakkı, varlığı zorunlu bir unsurdur. Tek satıcının tekel hakkı kaldırılamaz. Tek satıcının bağımsızlığı, çok geniştir. Tek satıcının temsil yetkisi yoktur, aracılık yapmaz, müşteri ile yapılan sözleşmenin tarafıdır.	Acentenin geliri, satın alma ve tekrar satma arasındaki fiyat farkından oluşmaz. Müvekkil, acenteye faaliyeti karşılığında komisyon öder. Acentenin kural olarak belirli bir yer veya bölgede tekel hakkı vardır, ancak yazılı anlaşma ile kaldırılabilir. Tekel hakkı, acentelik için zorunlu unsur değildir. Acente bağımsızlığı tek satıcıya göre daha dardır. Acente, belirli bir yer veya bölgede tacirin mallarının satışına aracılık eder veya tacirin ad ve hesabına satış sözleşmesi yapar. Sözleşmede taraf değildir.
Her iki sözleşme de, sürekli borç ilişkisi doğurur. Tek satıcı da, sözleşmenin sona ermesi halinde acenteye tanınan denkleştirme talep hakkına sahiptir. Tek satıcılık sözleşmesi acentelik sözleşmesi değildir, isimsiz sözleşmedir, TBK hükümlerine tabidir.	

Acentenin Temsil Yetkisi (1 ve 4 önemli) !!!!!

1. Müvekkil tacir adına sözleşme yapmak (Sadece ikinci tür acente) !!!!!

Sadece aracılık eden acentenin (birinci tür acente) **temsil yetkisi yoktur**, aksi halde yetkisiz temsil olur.

Açıkça yetki verilmişse ikinci tür acentenin temsil yetkisi vardır. Müvekkil adına müşteri ile sözleşme yapabilir. Müvekkil konu veya miktar sınırlaması yapmışsa ve aksi davranış yapılırsa yetkisiz temsil olur.

Acente hiçbir zaman sözleşmenin tarafı değildir, sözleşmenin tarafları müvekkil ile müşteridir.

Temsil yetkisinin **tescili, geçerlilik şartı değildir**. Tescil olmasa bile, acentenin yapacağı sözleşmeler müvekkili bağlar. İkinci tür acente için temsil yetkisinin **yazılı olması geçerlilik şartıdır**.

Temsil yetkisi **sınırlandırılabilir**, örneğin belli bir miktara kadar sözleşme yetkisi verilebilir. Bunun üçüncü kişilere ileri sürülebilmesi için tescil ve ilan edilmiş olmaları gerekir.

Her iki tür acente, yetkisi olmaksızın veya yetki sınırlarını aşarak, müvekkili adına bir sözleşme yaparsa müvekkili bunu haber alır almaz **icazet verebilir**. İcazet **vermezse acente** sözleşmeden kendisi **sorumlu** olur ve acente sözleşmenin **bizzat tarafı haline gelir**. TTK m. 108'in TBK m. 47'den farkı budur.

2. Hakkı koruyan beyanları müvekkil adına yapmak ve kabul etmek (Her iki tür acente)

İhbar, ihtar ve protesto gibi hakkı koruyan beyanları yapabilir, kabul edebilir. Örneğin müşteri ayıp ihbarını acenteye yapabilir, acente müşteriyi temerrüde düşürmek için ihtar çekebilir.

3. Bedeli kabzetmek ve malları teslim almak (Her iki tür acente)

Acente yazılı **yetki almadıkça**, bizzat teslim etmediği malların bedelini kabzedemez, bedelini bizzat ödemediği malları teslim alamaz.

Acente malların mülkiyetini kazanamaz, **zilyettir**. Mülkiyet sahibi olan müvekkildir.

4. Müvekkili mahkemede temsil etmek (Her iki tür acente) !!!!!

Acente (avukat olmadığı halde), kendisi ile ilgili olan sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklarda müvekkili adına dava açabilir, kendisine karşı da aynı sıfatla dava açılabilir. Acente aleyhine açılacak davalarda, acentenin müvekkiline izafeten hasım gösterildiğinin açıklanması gerekir. Tazminat kazanılsa bile, bu **acenteden değil, müvekkilden alınır**.

Acente davada taraf konumunda değil, vekil konumundadır, davada taraf olan müvekkildir. Amaç tebligat kolaylığı sağlamaktır.

Müvekkil **yabancı ise**, acentenin müvekkili temsil edeceği kuralı emredicidir, **kaldırılamaz**. Yabancı tacirler adına acentelik yapanlar hakkındaki sözleşmelerde yer alan, bu hükme aykırı şartlar geçersizdir.

Acentelerin ad ve hesabına hareket ettikleri kişilere karşı Türkiye'de açılacak olan davalar sonucunda alınan **kararlar acentelere uygulanamaz**.

Müvekkilin **yabancı olması hariç**, acentenin müvekkili **mahkemede temsil yetkisi kaldırılabilir**.

Acentenin Hakları (1 önemli, diğerleri önemsiz)

1. Ücret talep etme	3. Olağanüstü masrafların ödenmesini isteme
2. Bilgi verilmesini isteme	4. Hapis hakkı

1. Ücret talep etme

- Acente masraflarını kendi üstlenir, **olağan masraflarını isteyemez**.
- **Sözleşmenin tamamlanması şartıyla**, sattığı üründen **komisyon alır**.
- Acente, müvekkilinin talimatına uygun olarak tahsil ettiği paralar için **tahsil komisyonu isteyebilir**.
- Kurulan işlem yerine getirildiği anda (müşteri ücreti ödediği anda) ücrete hak kazanır.
- **Ücrete hak kazandıran işlemler**
 - ✓ Acente, kendi çabasıyla yapılan sözleşmeler için ücret isteyebilir.
 - ✓ Acenteye belli bir bölge veya müşteri çevresi bırakılmışsa, bu bölgedeki veya çevredeki müşterilerle kendi katkısı olmadan kurulan işlemler için de ücret isteyebilir.
 - ✓ Acentenin bizzat aracılık yapmadığı işler için, eğer müşterilerin müvekkile ait işletmeye bağlanmasında acente etkin rol oynamışsa ücret talep edebilir.
 - ✓ Acentelik **ilişkinin bitmesinden sonra** kurulan işlemler için belli durumlarda acente;
 - İşleme **aracılık etmişse** veya işlemin yapılmasının kendi çabasına bağlanabileceği ölçüde işlemi hazırlamış ve işlem acentelik ilişkisinin bitmesinden sonra uygun sürede kurulmuşsa,
 - Üçüncü kişinin **icabı**, acentelik ilişkisinin **sona ermesinden önce** acenteye veya müvekkile **ulaşmışsa**, ücret isteyebilir.
 - Ücret hakkı önceki acenteye ait olduğu ölçüde doğmaz. Amaç önceki acentenin menfaatini korumaktır. Hakkaniyet gerektirirse eski ve yeni acenteler arasında uygun paylaşım yapılır.

2. **Bilgi verilmesini isteme:** Ücret istemi, muaccel olması ve hesaplanması gibi konularda bilgi isteyebilir.

3. **Olağanüstü masrafların ödenmesini isteme:** Acente, yükümlülüklerini yerine getirmek için yaptıklarından ancak olağanüstü giderlerin ödenmesini isteyebilir.

4. **Hapis hakkı:** Acente, alacakları ödeninceye kadar, zilyet olduğu mallar üzerinde hapis hakkına sahiptir.

Denkleştirme İstemi

Sözleşme kendiliğinden (taraplardan birinin ölümü gibi) sona erdiğinde, **tacir tarafından acenteye** denkleştirme bedeli (tazminat ifadesini kullanmıyoruz, **tazminat değildir**) **ödenir**.

Denkleştirme isteminin sözleşmenin sona ermesinden itibaren **1 yıl içinde ileri sürülmesi** gerekir. 1 yıllık süre, hak düşürücü süredir. **!!!!!!**

Miktar, acentenin **son 5 yılda** aldığı yıllık komisyon veya diğer ödemelerin **ortalamasını aşamaz**.

Sözleşme **ilişkinin sona ermesinden sonra**;

- a. Müvekkil, acentenin bulduğu yeni müşteriler sayesinde, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra da önemli menfaatler elde ediyorsa,
- b. Acente, sözleşme ilişkisinin sona ermesinin sonucu olarak, onun tarafından işletmeye kazandırılmış müşterilerle yapılmış veya kısa bir süre içinde yapılacak olan işler dolayısıyla sözleşme ilişkisi devam etmiş olsaydı elde edeceği ücret isteme hakkını kaybediyorsa ve
- c. Somut olayın özellik ve şartları değerlendirildiğinde, ödenmesi hakkaniyete uygun düşüyorsa, acente müvekkilden uygun bir denkleştirme isteyebilir.

İki **istisna**sı vardır.

1. Acente sözleşmeyi **tek taraflı feshetmişse**, kural olarak denkleştirme **isteminde bulunamaz**. İstisnası; müvekkilin eylemi sebebiyle **haklı** olarak bunu **yapmışsa isteyebilir**.
2. Müvekkil sözleşmeyi **tek taraflı feshetmişse**, kural olarak denkleştirme **ödenir**. İstisnası; acentenin eylemi sebebiyle **haklı** olarak bunu **yapmışsa ödemez**.

Denkleştirme, tek satıcılık sözleşmesinin sona ermesinde de kıyasen uygulanır. (TTK m. 122/5)

Ticari Defterler ve **Cari Hesap** konusu sınava dâhil değildir. Aşağıdaki bilgilerin bilinmesi yeterlidir.

Ticari Defterler

Tacirin ticari defterleri hem kendi lehine hem de aleyhine delil olabilir.

Aleyhine delil olması için hiçbir ilave **şart yoktur**. Defterlerin uygun tutulup tutulmaması fark etmez.

Uygun olarak tutulan ticari defter kayıtlarının sahibi **lehine delil olarak kabul edilebilmesi** için **şartlar**;

1. Karşı tarafın da tacir olması gerekir.
2. Karşı tarafın da ticari defterleri olması gerekir.
3. Uyuşmazlık her iki tarafın ticari defterlerine kaydedilecek bir husus olmalıdır.
4. Ticari defterlerindeki kayıtlar kanuna uygun olarak tutulmuş olması gerekir.

Cari Hesap

Bileşik faiz her cari hesapta olmaz.

1. Karşı tarafın da tacir olması gerekir.
2. Taraflardan biri tüketici olmamalıdır.